

Psalm 4

1 Een psalm van David, voor de koorleider, bij snarenspeel.

Psalm 4 draagt (evenals Psalm 3) het opschrift “een psalm van David” (vs.1). Gezien de toevoeging (“voor de koorleider, bij snarenspeel”) was het lied bestemd voor de tempelzangers in Jeruzalem. In het opschrift wordt niet vermeld, wanneer het gedicht ontstond, maar uit allerlei details blijkt, dat zowel Psalm 3 als Psalm 4 dateren uit de tijd dat David vluchtte voor zijn zoon Absalom (Psa 3:1). Allerlei thema’s die in Psalm 3 waren genoemd komen in Psalm 4 namelijk opnieuw aan de orde:

Psalm 3	Psalm 4
1. “Hoe talrijk zijn mijn tegenstanders, velen staan tegen mij op” (Psa. 3:2)	1. “in de benauwdheid” (Psa. 4:2)
2. “Velen zeggen” (Psa. 3:3)	2. “Velen zeggen” (Psa. 4:7)
3. “Hij heeft geen heil bij God” (Psa. 3:3)	3. “De leugen” (Psa. 4:3)
4. “Mijn eer” (Psa. 3:4)	4. “Mijn eer” (Psa. 4:3)
5. “Met mijn stem riep ik tot de HEERE” (Psa. 3:5)	5. “Als ik roep” (Psa. 4:2)
6. “Hij verhoorde mij” (Psa. 3:5)	6. “De HEERE hoort als ik tot Hem roep” (Psa. 4:4)
7. “Ik lag neer en ik sliep” (Psa. 3:6)	7. “In vrede zal ik gaan liggen en weldra slapen” (Psa. 4:9)
8. “Ik ontwaakte, want de HEERE ondersteunde mij” (Psa. 3:6)	8. “Verhef over ons het licht van Uw aangezicht, HEERE” (Psa. 4:7)
9. “Het heil is van de HEERE; Uw zegen is over Uw volk” (Psa. 3:9)	9. “U alleen, HEERE, doet mij veilig wonen” (Psa. 4:9)

Na het opschrift (Psa. 4:1) valt de psalm uiteen in drie delen, die van elkaar worden gescheiden door het woord “sela”:

- i. In vers 2 en 3 smeekt de dichter God om genade en verhoring vanwege benauwdheid, die hem heeft getroffen. Machtige tegenstanders “maken zijn eer te schande”. Ze “zoeken de leugen” en hebben behagen in “het lege”.
- ii. De verzen 4 en 5 zijn een oproep aan de tegenstanders om tot bezinning te komen: “Er is een man die God heeft afgezonderd om koning te zijn. Door God aan te roepen kunnen jullie rust vinden”.
- iii. En de verzen 6 tot en met 9 zijn een oproep aan het volk Israël (en aan elke gelovige) om op de HEERE te vertrouwen, zoals David dat deed, ook al was zijn leven in gevaar.

2 Als ik roep, verhoor mij, o God van mijn gerechtigheid! In de benauwdheid hebt U ruimte voor mij gemaakt. Wees mij genadig en luister naar mijn gebed.

Psalm 3 heeft mogelijk betrekking op de ochtend waarin David ontwaakte omdat God hem had beschermd, terwijl Psalm 4 de avond beschijft, die daaraan voorafging. De vluchtende koning riep tot de “God van zijn gerechtigheid” (Psa. 4:2), de Schepper Die vroeger voor hem “ruimte had gemaakt” wanneer hij “in de benauwdheid” kwam, en Die trouw had bewezen aan de man die Hij had gezalfd. Ook in de benauwdheid die David nú had getroffen, waren er tekenen van Gods zorg. Het elitekorps van de Krethi en Plethi, en de Gathieten met hun aanvoerder Ittai hadden hem niet in de steek gelaten (2 Sam. 15:17-18). De priesters Zadok en Abjathar, met hun zonen Ahimaaz en Jonathan, waren nog altijd op zijn hand (2 Sam. 15:24-29). En de Arkiet Husai was bereid om zich voor te doen als een raadgever van Absalom, maar een raad te geven die voordelig was voor David (2 Sam. 15:31-37). Ziba, de knecht van Mefiboseth, had de vluchtelingen voorzien van eten en van drinken (2 Sam. 16:1-2). Uit zulke bemoedigende gebeurtenissen bleek, dat de HEERE nog altijd ruimte maakte voor Zijn Gezalfde. David kon Hem met vertrouwen aanroepen; hij mocht ervan uitgaan dat zijn roep werd gehoord.

3 Aanzienlijke mannen, hoelang zult u mijn eer te schande maken? Hoelang zult u het lege liefhebben, de leugen zoeken? Sela

De aanleiding tot Davids gebed was de houding van de “aanzienlijke mannen” van Israël. De oudsten van het volk hadden voor Absalom partij gekozen (2 Sam. 17:4,14). De koning stelt hun de retorische vraag: “Hoe lang zult u mijn eer te schande maken? Hoelang zult u het lege (HSV, NBG: “de ijdelheid”) liefhebben, de leugen zoeken?” (Psa. 4:3).

Wie de psalm oppervlakkig leest, denkt misschien dat David verontwaardigd was over de aantasting van zijn eigen eer, dat wil zeggen: zijn koninklijke waardigheid. Maar uit Psa. 3:4 blijkt, dat de dichter de uitdrukking “mijn Eer” gebruikte als een eretitel van de HEERE. Door een populist te volgen en Gods gezalfde te verwerpen versmaadden de oudsten van Israël de HEERE en maakten Hém te schande. Absaloms mooie praatjes stelden niets voor. Hij had niet het welzijn van het volk op het oog, maar zijn eigen voordeel. Hij beweerde heel wat te zijn en heel wat te zullen doen, maar wat hij verkondigde was “het lege” of “de ijdelheid”. Israël “zocht” de leugen, en “jaagde die na” (Psa. 4:3).

4 Weet toch: de HEERE heeft Zich een gunsteling afgezonderd; de HEERE hoort als ik tot Hem roep.

Velen in Israël meenden dat David geen hulp van God kon verwachten (Psa. 3:3). Maar de HEERE was de God van Davids gerechtigheid (Psa. 4:2). “Weet toch: de HEERE heeft Zich een gunsteling afgezonderd” houdt de psalmist hun voor (Psa. 4:4), en hij voegt eraan toe: “De HEERE hoort, als ik tot Hem roep”. Davids vertrouwen was gebaseerd op het feit, dat God hem tot koning over Israël had gezalfd, en de God was van zijn gerechtigheid. God zou de beloften, aan David gedaan, trouw blijven.

5 Wees ontzet, maar zondig niet; spreek in uw hart wanneer u op uw slaapplaats ligt, en wees stil. Sela.

In sommige Bijbelvertalingen is Psa. 4:5 weergegeven als: “Weest toornig” (NBG), andere zeggen: “Wees ontzet” (HSV). Het Hebreeuwse woord *ragaz* betekent letterlijk: “bewogen”. De oude Statenvertaling blijft heel dicht bij het Hebreeuws en schrijft: “Zijt beroerd”. “Beroering”, bewogenheid, of ontzetting kan allerlei oorzaken hebben. Een mens kan door boosheid, verdriet, bezorgdheid of angst in diepe onrust geraken. Volgens de taalgeleerde Friedrich Wilhelm Gesenius had *ragaz* in Psa. 4:5 betrekking op ontzetting.

Maar in de “Efezebrief” schrijft Paulus: “Wordt toornig, en zondigt niet, laat de zon over uw toorn niet ondergaan” (Efe. 4:26). De apostel citeerde Psalm 4:5, waar staat: “Weest ontzet (NBG: toornig), maar zondigt niet, spreek in uw hart wanneer u op uw slaapplaats ligt, en wees stil”. Het is menselijk om angstig of boos te worden, maar het is niet raadzaam om angstig of boos te *blijven*. Breng je onrust nog voor je in slaap valt tot bedaren, door er met God over te spreken. Dat deed David zelf ook. Hij had alle reden om boos en angstig te zijn, maar kon in vrede gaan liggen omdat hij had geroepen tot de HEERE.

De oudsten van Israël voelden zich onzeker en maakten zich zorgen. Het volk was ontevreden over de rechtspraak (2 Sam. 15:1-6). Hun koning had vanwege een staatsgreep de benen genomen, en ze werden geconfronteerd met een volksmenner die de nieuwe koning beweerde te zijn (2 Sam. 15:11). Verzet tegen Absalom was levensgevaarlijk, maar Absalom volgen was bijna net zo risicovol.

David geeft hun de raad om met God over hun bezorgdheid te spreken. Als ze dat deden, zouden ze rust hebben en “stil” kunnen zijn, want God had een “man naar Zijn hart” uitgekozen die over Israël zou blijven regeren.

6 Breng offers van gerechtigheid en vertrouw op de HEERE.

Voor een Israëliet was de tempel de plaats om God te aanbidden, daar werden “offers van gerechtigheid” (of “offers naar de eis”, Deut. 33:19, Psa. 51:21) gebracht. De dichter geeft zijn volksgenoten opdracht om de HEERE aan te roepen in Zijn tempel en op Hem te vertrouwen (Psa. 4:6). Dan zou Hij hun te Zijner tijd “het goede doen zien”.

7 Velen zeggen: Wie zal ons het goede doen zien? Verhef over ons het licht van Uw aangezicht, HEERE!

Op de bange vraag van vele oudsten in Israël en hun onderdanen: “Wie zal ons het goede doen zien? Op welk paard moeten we wedden: op Absalom, op David, of op iemand anders? Wie zal er straks koning over ons zijn, zal er nog wel een stabiel

bestuur in Israël blijven, of zullen we vervallen tot complete chaos?” (Psa. 4:7) - geeft David het antwoord: “Vertrouw op de HEERE”. En de koning bidt voor zijn volk, en smeekt: “Verhef over ons het licht van Uw aangezicht, HEERE!” (Psa. 4:7). Laat Uw nabijheid en trouw spoedig zichtbaar worden, laat de vrede in het land spoedig terugkeren.

8 U hebt mij meer blijdschap in het hart gegeven dan ten tijde dat zij hun koren en hun nieuwe wijn in overvloed hadden.

Aan het slot van zijn lied zegt de dichter dat een leven met God, zelfs als het gepaard gaat met benauwdheid, méér blijdschap geeft dan een leven in overvloed (Psa. 4:8). De vreugde van Gods nabijheid had hij zelf ervaren. In elke benauwdheid die hem had getroffen, zowel de benauwdheden uit het verleden als de tegenwoordige benauwdheid, had God voor hem “ruimte gemaakt” (Psa. 4:2). Wanneer er in een situatie van groot gevaar wonderlijke dingen gebeuren – gebeurtenissen waarin de beschermende hand van God zichtbaar wordt – dan schenkt dit een gelovige diepe blijdschap, een blijdschap die ongelovigen niet kennen.

Het is opvallend dat de psalmist niet zegt: “U hebt mij meer blijdschap in het hart gegeven dan ten tijde dat *ik* koren en nieuwe wijn in overvloed had”. In vers 8 wordt van de *oudsten van Israël* gezegd, dat die vroeger koren en wijn in overvloed hadden. Die overvloed bezaten ze toen *David* nog over het volk regeerde. Het is alsof de dichter zeggen wil: onder Gods Gezalfde hadden jullie voorspoed, en nu denken jullie met een zelfgekozen leider beter af te zijn? Verwacht niets van mensen, wat die te bieden hebben is leugen en leegte (Psa. 4:3)! Alleen het bestuur van de HEERE geeft welzijn en vrede.

9 In vrede zal ik gaan liggen en weldra slapen, want U alleen, HEERE, doet mij veilig wonen.

Ondanks de gevaren die hem bedreigden kon David niet alleen in vrede gaan liggen, maar ook spoedig in slaap vallen, want niet rijkdom of overvloed, maar de trouwe zorg van de HEERE verschaft bescherming (Psa. 4:9).

Een profetie

Hoewel David de “ik-vorm” gebruikt, spreekt hij niet alleen namens zichzelf. Uit allerlei details blijkt, dat Psalm 4 een profetische lading heeft en verwijst naar de zoon die aan David was beloofd, de Messias.

1. De Hebreeuwse uitdrukking, die de psalmist voor “aanzienlijken” (Psa. 4:3) gebruikt, betekent letterlijk: “zonen van een man”. De zegswijze is soms vertaald als “aanzienlijken”, bij andere gelegenheden als “mannen” of “mensenkinderen” (Psa.

49:3, Psa. 62:10 en Klaagl. 3:33). Als David sprak over zijn menselijke tegenstanders, zou hij die moeilijk kunnen aanduiden als “zonen van een man”. De dichter was zelf immers ook de zoon van een man! Zijn vader heette Isai (Ruth 4:22). Maar de Messias kan zijn medemensen aanduiden als “zonen van een man”. Hij heeft geen aardse vader, maar is de unieke Zoon van God (vgl. Luk. 1:32,35; Joh. 1:18, 5:18, 10:36, 19:7).

2. In vs.4 zegt de dichter: “Weet toch: de HEERE heeft Zich een gunsteling afgezonderd”. Het werkwoord dat als “afzonderen” is vertaald, is op andere plaatsen als “heiligen” weergegeven. Als het er helemaal op aankomt, in laatste instantie, is de Messias de unieke gunsteling die God Zich afgezonderd heeft. Hij wordt in het Nieuwe Testament “de Heilige van God” genoemd (Mar. 1:24, Luk. 4:34, Joh. 6:69). Hem “heeft de Vader geheiligd en in de wereld gezonden” (Joh. 10:36).

3. De vluchtende koning merkte op: “De HEERE hoort als ik tot Hem roep” (vs. 4). Ook de Here Jezus zei dit, bij het graf van Zijn vriend Lazarus: “Ik wist wel dat U Mij altijd hoort” (Joh.11:42).

4. Zowel de dichter van Psalm 4 als de Heiland beseften, dat de weg van de HEERE meer vreugde geeft dan het bezit van koren en wijn in overvloed (Psa. 4:8). “Ik heb voedsel om te eten dat u niet kent” zei de Here tegen Zijn discipelen (Joh. 4:32). “Mijn voedsel is, dat Ik de wil doe van Hem die Mij heeft gezonden en Zijn werk volbreng” (Joh. 4:34). Tegen de verzoeker in de woestijn zei Hij: “Niet van brood alleen zal de mens leven, maar van alle woord dat door [de] mond van God uitgaat” (Matth. 4:4).

5. De leiders van Israël maken de eer van Gods Gezalfde nog altijd te schande. Men verwacht van Hem geen heil, maar beschouwt Hem als een bedrieger die vanwege godslastering de doodstraf heeft gekregen. Net als David kan de opgestane Here verzuchten: “Hoe lang zullen jullie Mijn eer te schande maken? Hoe lang zullen jullie het lege liefhebben, de leugen zoeken?” (Psa. 4:3). Uit die retorische vraag blijkt echter ook, dat Israëls leiders eens tot ander inzicht zullen komen.

6. Psalm 4 heeft betrekking op een situatie waarin Israëlieten die God en Zijn gezalfde trouw wilden blijven, Jeruzalem moesten ontvluchten. Ze begaven zich naar het oosten, in de richting van de Olijfberg en trokken vandaar naar de woestijn (2 Sam. 15:23). De meerderheid van het volk bleef in de stad. Zij sloten zich aan bij de man die zichzelf tot koning had uitgeroepen, of keken de kat uit de boom. Maar de HEERE bleef Zijn gezalfde trouw. Hij beschermde het groepje dat naar de woestijn was gevluht. Uiteindelijk zou Hij de aanhangers van David terugbrengen en het gezag van de wettige heerser in Jeruzalem herstellen (2 Sam. 19 en 20).

Aan het einde van de tegenwoordige “boze eeuw” zal zich een vergelijkbare situatie voordoen. De klacht: “Hoe lang zult u het lege (of: *de ijdelheid*) liefhebben, de leugen zoeken?” (Psa. 4:3) doet denken aan de vraag van Psalm 2: “Waarom hebben... de volken *ijdele dingen* bedacht?” (Psa. 2:2). Psalm 4 zal worden vervuld wanneer de

volken heil zoeken bij een man met messiaanse pretenties, die zich uiteindelijk zal ontpoppen als “het beest uit de zee”. Het volgen van die pseudo-Messias zal vrede en veiligheid lijken te bieden, maar wie hem eer bewijzen zullen “dag en nacht geen rust” hebben (Openb. 14:11).

Psalm 4 krijgt een bijzondere betekenis wanneer Israël een overeenkomst sluit met een toekomstige wereldleider, en alle problemen in het Midden Oosten lijken te zijn opgelost. “Wees ontzet” (Psa. 4:5) is misschien geen constatering (“Jullie zijn bezorgd”), maar een bevel: “Wees ontzet!” Jullie denken nu rust te hebben, jullie zeggen: “Vrede en veiligheid”, maar dat is een misvatting (vgl. 1 Thess. 5:3). De leider die jullie hebben aanvaard, is “het lege” en predikt “de leugen” (vgl. 2 Thess. 2:8,11). Hij beweert dat hij jullie welzijn op het oog heeft, maar hij is gekomen “in zijn eigen naam” (Joh. 5:43). Binnenkort zal hij zich openbaren als “de wetteloze” en zich in Jeruzalem laten vereren (2 Thess. 2:3-4, Openb. 13:11-18). Dan zal je moeten kiezen tussen trouw aan de Eeuwige of trouw aan deze bedrieger.

Breng offers van gerechtigheid en zoek de HEERE in Zijn tempel, nu dat nog kan. En wanneer de sterke zich ontpopt als “de wetteloze” (2 Thess. 2:8, Openb. 13:14-18, Matth. 24:15-22, Dan. 11:31, 12:11), besef dan dat de weg van God meer vreugde verschaft dan eten en drinken in overvloed. Als je op dat ogenblik naar de woestijn vlucht, zal je veilig worden bewaard (Matth. 24:15-22, Openb. 12:6) en met je ware Koning naar het land mogen terugkeren (Hos. 2:13-14). De pogingen van de vervolger om je te vernietigen zullen worden verijdeld (Openb. 12:15-16). Niet een menselijke leider, maar de HEERE zal je veilig doen wonen.

7. De bede “Verhef over ons het licht van uw aangezicht, o HEERE” (Psa. 4:7) is een roep om de vestiging van Gods koninkrijk op aarde en de verschijning van de gunsteling die de HEERE zich afgezonderd heeft: de Messias.

* * * * *